

ያለነፃ ፡ ፈቃድ ፡ የሚሰጡ ፡ የእምነት ፡ ቃላትና ፡
የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ቅጥር ፡ ፴፭ ።

ከስታንሊ ፡ ዚ ፡ ፈሸር ፤ ቀ ፡ ኃ ፡ ሥ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲ ።

በማስገደድ ፡ ቃልን ፡ መቀበል ፡ ውጤተ ፡ ቢስና ፡ ከሕግ ፡ ውጭ ፡ ስለመሆኑ ።

በማንኛውም ፡ አገር ፡ ቢሆን ፡ ፖሊሶች ፡ ተገቢ ፡ ባልሆኑ ፡ የምርመራ ፡ ዘዴዎች ፡ እንደሚጠቀሙ ፡ የታወቀ ፡ ነው ። በየትም ፡ አገር ፡ ቢሆን ፡ ደግሞ ፡ የአካል ፡ ጉዳት ፡ በማድረስ ፡ ማለት ፡ በድብደባ ፡ የመንፈስ ፡ ፍርሀት ፡ በመፍጠር ፡ ወይም ፡ ተገቢ ፡ ባልሆነ ፡ ድለላ ፡ ወይም ፡ የተስፋ ፡ ቃል ፡ በመስጠት ፡ የተገኘ ፡ የተከላከሉ ፡ የእምነት ፡ ቃል ፡ ክስ ፡ በሚታይበት ፡ ጊዜ ፡ በተከላከሉ ፡ ላይ ፡ እንደ ፡ መረጃ ፡ ሲቀርብ ፡ አይችልም ። ያለነፃ ፡ ፈቃድ ፡ የተገኙ ፡ የእምነት ፡ ቃላት ፡ ለማስረጃነት ፡ ተቀባይነት ፡ የማያገኙበት ፡ ዋና ፡ ምክንያት ፡ እውነተኛነታቸው ፡ ስለማያስተማምን ፡ ነው ። ስብአዊ ፡ ካልሆነ ፡ ቅጣት ፡ ከሚደርስ ፡ ስቃይ ፡ ለማምለጥ ፡ ወይም ፡ በጣም ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ጥቅም ፡ ለማግኘት ፡ ሲሉ ፡ ያልሠሩትን ፡ ወንጀል ፡ የሚያምኑ ፡ ሰዎች ፡ እንዳሉ ፡ የታወቀ ፡ ነው ።

ያለነፃ ፡ ፈቃድ ፡ የተገኘ ፡ የእምነት ፡ ቃልን ፡ በማስረጃነት ፡ አለመቀበል ፡ ለእነዚህ ፡ ማለት ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ ራሱን ፡ እንዳይወነጅል ፡¹ ያለውን ፡ መብት ፡ ከመግፈፋቸውም ፡ በላይ ፡ በጥርጣሬ ፡ ብቻ ፡ ሰውን ፡ በማስቃየት ፡ አንድ ፡ ተከላከሎ ፡ ጥፋተኛነቱ ፡ በፍርድ ፡ እስኪረጋገጥ ፡ ድረስ ፡ ነፃ ፡ ሆኖ ፡ እንዲቆጠር ፡ የተሰጠውን ፡ ሕግ ፡ መንግሥታዊ ፡ መብት ፡² ለሚገፍፉ ፡ የፖሊስ ፡ የጭካኔ ፡ ተግባሮች ፡ ሕብረ ፡ ሰቡ ፡ ያለውን ፡ ተቃውሞ ፡ ይገልጻል ። ይህም ፡ አድራጎት ፤ ማለት ፡ አለአግባብ ፡ የተገኘን ፡ የእምነት ፡ ቃል ፡ በመረጃነት ፡ አለመቀበል ፡ ጉዳዮችን ፡ በተረጋገጠ ፡ መረጃ ፡ ለመወሰን ፡ ከማስቻሉም ፡ ሌላ ፡ ዋና ፡ የሚገፋፋቸውን ፡ ነገር ፡ በማስወገድ ፡ ፖሊሶችን ፡ ከሕግ ፡ ውጭ ፡ በሆኑ ፡ የምርመራ ፡ ዘዴዎች ፡ ከመጠቀም ፡ ያስታግላቸዋል ።

በነዚህ ፡ ሐሳቦች ፡ መሠረት ፡ ወንጀል ፡ ሠርተዋል ፡ ተብለው ፡ በሚጠረጠሩ ፡ ሰዎች ፡ ላይ ፡ የሚደረገውን ፡ የማስገደድ ፡ ምርመራ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መቃወሙ ፡ ግልጽ ፡ ነው ። የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ በግልጽ ፡ እንዲህ ፡ ይላል ፡— “ፖሊሱ ፡ ወይም ፡ ሥልጣን ፡ ያለው ፡ ሰው ፡ የምስክርነትን ፡ ቃል ፡ ሲቀበል ፡ ተጠያቂውን ፡ መደለል ፡ ወይም ፡ እንዲደለል ፡ ማድረግ ፤ የተ

ከሌላ ፡ መደብፍት ፡ የተወሰዱ ፡ መሆናቸው ፡ ካልተገለጸ ፡ በስተቀር ፡ በዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ ሐሳቦቹ ፡ ከየት ፡ እንደተወሰዱ ፡ የሚያሳዩት ፡ ምልክቶች ፡ በጠቅላላ ፡ የ፲፱፻፷፮ ፡ (በኢትዮጵያ ፡ ለጭጣጠር ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ናቸው ።

1 በቅጥር ፡ ፳፮ (፪) የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ታውቋል ።
2 አንቀጽ ፡ ፶፫ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕግ ፡ መንግሥት ።

ስፋ፡ ቃል፡ መስጠት፡ የማስፈራራት፡ የጋይል፡ ሥራ፡ ወይም፡ ሌሎች፡ ከሕግ፡ ውጭ፡
የሆኑ፡ ዘዴዎች፡ መፈጸም፡ ወይም፡ ማድረግ፡ ወይም፡ መጠቀም፡ አይችልም።”³

ይህን፡ ትእዛዝ፡ ያፈረሰ፡ ፖሊስ፡ በፍትሐ፡ ብሔርና፡⁴ በወንጀል፡⁵ ተጠ
ያቂ፡ ይሆናል። እንዲሁም፡ ፍርድ፡ ቤቶች፡ በግድ፡ የተገኙ፡ የእምነት፡ ቃል፡
ማስረጃዎች፡ እንደማይቀበሉ፡ ግልጽ፡ ነው።⁶

ነገር፡ ግን፡ በግድ፡ የተገኙ፡ የእምነት፡ ቃላትን፡ አለመቀበልና፡ ፖሊሶቹን፡
በቅጣት፡ ማስፈራራት፡ የታሰበውን፡ ውጤት፡ ያስገኛሉ፡ ወይ፡ ብለን፡ መጠየቅ፡
ተገቢ፡ ሆኖ፡ ይገኛል። እንደሚሰማውና፡ እንደሚታየው፡ ከሆነ፡ ለዚህ፡ ጥያቄ፡
መልሱ፡ የታሰበውን፡ ውጤት፡ አያስገኙም፡ ነው። በብዙዎቹ፡ በከፍተኛ፡
ፍርድ፡ ቤት፡ በሚሰሙ፡ የወንጀል፡ ነገሮች፡ የሚሰጡ፡ ውሳኔዎች፡ በክፈል፡
ወይም፡ በሙሉ፡ ተከሳሾች፡ በፖሊስ፡ ጥበቃ፡ ሥር፡ ሳሉ፡ በሰጡዎቻቸው፡ የእም
ነት፡ ቃላት፡ የተመሠረቱ፡ ናቸው። ብዙውን፡ ጊዜ፡ ተሳቹ፡ ክስ፡ በሚሰማ
በት፡ ጊዜ፡ የእምነት፡ ቃሉን፡ በማስገደድ፡ የተገኘ፡ ነው። በማለት፡ ሲክድ፡
ፖሊሶቹ፡ ደግሞ፡ በበኩላቸው፡ በማስገደድ፡ የተገኘ፡ አይደለም፡ በማለት፡ ይከ
ራከራሉ። ምንም፡ እንኳን፡ ብዙዎቹ፡ ወይም፡ የሚበልጡት፡ የመደብደብና፡ የስ
ቃይ፡ ስምታዎች፡ እውነት፡ አይደሉም፡ ቢባልም፡ እንኳ፡ (ሁሉም፡ እውነት፡
አይደሉም፡ ለማለት፡ ያስቸግራል)፡ ዋናው፡ ጥያቄ፡ ፍርድ፡ ቤቱ፡ በውድና፡ በግድ፡
የተገኙ፡ የእምነት፡ ቃላትን፡ እንዴት፡ አድርጎ፡ ለመለየት፡ እንደሚችል፡ ነው።
ተከሳሹ፡ ፍርድ፡ ቤቱ፡ የእምነት፡ ቃሉን፡ እንዳይቀበል፡ ለማድረግ፡ የሚችለው፡
አንድ፡ አንድ፡ ጊዜ፡ ብቻ፡ ይመስላል።⁷ ፖሊሶች፡ በወንጀል፡ ከተጠረጠረ፡
ሰው፡ ቃል፡ ሲቀበሉ፡ ምስክሮች፡ ጓደኞችና፡ ቤተ፡ ዘመዶች፡ በሌሉበት፡ ነው።
ስለዚህ፡ መነጻጸር፡ ያለባቸው፡ የተከሳሹና፡ የፖሊሱ፡ ቃላት፡ መሆናቸው፡ አይቀ
ርም። ከመካከላችን፡ ስንተኞቻችን፡ ነን፡ ተከሳሹን፡ የምናምነው?

የፖሊሱን፡ የጭካኔ፡ ተግባር፡ ለማስቀረት፡ የሌሎች፡ አገሮች፡ መፍትሔዎች።

በነፃ፡ ፈቃድና፡ ያለነፃ፡ ፈቃድ፡ በተሰጡ፡ የእምነት፡ ቃላት፡ ያለውን፡
ልዩነት፡ ለማወቅ፡ የሚገጥመው፡ ችግር፡ በንጉሠ፡ ነገሥቱ፡ መንግሥት፡ ግዛት፡

3 ቊ. ጫ።
4 ቊ. ጫጫ፡ እና፡ ጫጫ፡ የፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ።
5 ቊ. ጫጫ፡ የወንጀልኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ።
6 ቢያንስ፡ የኛ፡ የከፍተኛ፡ የይግባኝ፡ ፍርድ፡ ቤቶች፡ ያለፈቃድ፡ በተሰጡ፡ እምነት፡ ቃላት፡
ላይ፡ የወንጀል፡ ቅጣቶች፡ እንደማይመሠረቱ፡ ተገንዝበው፡ የሚሠሩ፡ መሆናቸው፡ ግልጽ፡ ነው።
ምሳሌ፡ በከላሽ፡ በተሾመ፡ ገብሬና፡ በተከሳሽ፡ በጠቅላይ፡ ዐቃቤ፡ ሕግ፡ (በጠቅላይ፡ የንጉሠ፡
ነገሥት፡ ፍ/ቤት፡ ጫጫ፡)፡ የወንጀል፡ ይግባኝ፡ ቊ. ጫጫ/ጫ፡ (አልታተመም፡ መጻሕፍት፡
ቤት፡ የሕግ፡ ፋኩልቲ፡ ቀዳማዊ፡ ኃይለ፡ ሥላሴ፡ ዩኒቨርሲቲ)፡ የተሠራበትን፡ ቋንቋ፡ ይመለከ
ቷል። ምንም፡ እንኳ፡ ተከሳሹ፡ ለፖሊስ፡ የሰጠው፡ ቃል፡ ጥንቃቄ፡ ባይኖረው፡ “የተነገረው፡
በፈቃድና፡ ያለምንም፡ ኃይል፡ ወይም፡ ድላላ፡ ነበር።” ቢሆንም፡ ለማስረጃ፡ ሕግ፡ ሳይኖር፡
ፖሊሶች፡ የሚወስዱት፡ ቃል፡ ለማስረጃ፡ እንዳይቀርብ፡ ለሚከለክለው፡ ሐሳብ፡ ግልጽ፡ የሆነ፡
ሕግ፡ የለም። ከወንጀልኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ሥነ፡ ሥርዓት፡ ቊ. ጫጫ፡ ከሚወስደው፡ ማናቸ
ውም፡ አስተያየት፡ ሌላ፡ ፍርድ፡ ቤቶች፡ ማስረጃ፡ ለመቀበል፡ ወይም፡ ላለመቀበል፡ “በተረ
ገሮ”፡ ኃይል፡ እየተደገፉ፡ ይሠሩ፡ ይሆናል።
7 እርግጥ፡ ነው። የእምነት፡ ቃል፡ በፈቃድነት፡ የተሰጠ፡ መሆኑን፡ ለማረጋገጥ፡ (ለማሳየት) የሚፈ
ለገው፡ ማስረጃ፡ በደንብ፡ የዐቃቤ፡ ሕግ፡ መሆን፡ አለበት። በእንግሎ፡ አሚሪካን፡ ሕግ፡ እንደ
ዚህ፡ ነው። ኃልስበሪስ፡ ሎውስ፡ አፍ፡ ኢንግላንድ፡ (ፔኛ፡ እትም፡ ለንደን፡ ጫጫ፡) ሸልዩም፡ ፤፡
የወንጀልኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ አንቀጽ፡ ጫጫ፡ ኮርፐራሽን፡ ጅራስ፡ ሲኩንዲም፡ (ኒው፡ ዮርክ፡
ጫጫ፡) ሸልዩም፡ ጫ፡ የወንጀልኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ አንቀጽ፡ ጫጫ፡ ይመለከቷል።

ብቻ ፡ ያለ ፡ አይደለም ፡ ብዙ ፡ ሌሎች ፡ አገሮች ፡ አጋጥሞአቸው ፡ መፍትሔውን ፡ አግኝተውለታል ፡ ለምሳሌ ፡ በእንግሊዝ ፡ አገር ፡ ያለነፃ ፡ ፈቃድ ፡ የተገኘ ፡ የእምነት ፡ ቃል ፡ ለምስክርነት ፡ እንዳይቀርብ ፡ የሚከለክለው ፡ ሕግ ፡ ብቻውን ፡ ፖሊሶቹን ፡ በጋይል ፡ ከመጠቀም ፡ ለማገድ ፡ በቂ ፡ ሆኖ ፡ አልተገኘም ፡ ስለዚህ ፡ በታወቀው ፡ የዳኞች ፡ ደንብ ፡ “Judges’ Rules” ፡ ፖሊሶች ፡ በወንጀል ፡ የተጠረጠረውን ፡ ሰው ፡ ለመክሰስ ፡ ባለበ ፡ ጊዜ ፡ ተጠርጣሪው ፡ ራሱን ፡ ላለመወንጀል ፡ ያለውን ፡ መብት ፡ እንዲገልጽለት ፡ ግዴታ ፡ ሲኖርበት ፡ ተጠርጣሪው ፡ አንዴ ፡ ወደ ፡ ማረፊያ ፡ ቤት ፡ ከገባ ፡ በፍጹም ፡ የማይመረመር ፡ መሆኑ ፡ ተጽፎ ፡ ይገኛል ።⁸ ደንቡን ፡ በመተላለፍ ፡ የተገኙ ፡ የእምነት ፡ ቃላት ፡ እንደ ፡ ማስረጃ ፡ እንዳይቀርቡ ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ የመከላከል ፡ ሥልጣን ፡ ተሰጥቶታል ፡ ስለዚህ ፡ የእንግሊዙ ፡ ሥርዓተ ፡ ሕግ ፡ ተከሳሹ ፡ በማረፊያ ፡ ቤት ፡ ሳለ ፡ አብዛኛው ፡ የማስቃደት ፡ ተግባር ፡ የሚፈጸምበት ፡ ጊዜ ፡ የሚደረግ ፡ የቃል ፡ መቀበልን ፡ በመከላከል ፡ ሊፈጸም ፡ የሚችለው ፡ ተገቢ ፡ ያልሆነውን ፡ የፖሊስ ፡ ቃል ፡ መቀበል ፡ ለማስቀረት ፡ ይሞክራል ።

አሜሪካውያን ፡ ፖሊሶች ፡ ተገቢ ፡ ባልሆኑ ፡ ዘዴዎች ፡ እንዳይጠቀሙ ፡ ለማገድ ፡ ሌላ ፡ መንገድ ፡ ፈጥረዋል ። ያለነፃ ፡ ፈቃድ ፡ የተገኘ ፡ የእምነት ፡ ቃላት ፡ ለማስረጃ ፡ እንዳይቀርቡ ፡ ከሚከለክለው ፡ ደንብ ፡ ሌላ ፡ ማንኛውንም ፡ የእምነት ፡ ቃል ፡ በውድም ፡ በግድም ፡ ቢሰጥ ፡ ተከሳሹ ፡ በፖሊሶች ፡ አለአግባብ ፡ ተይዞ ፡ ሳለ ፡ የተገኘ ፡ ከሆነ ፡ የፌዴራል ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ወዲያውኑ ፡ ከማስረጃነት ፡ ይሰርዙታል ። ለምሳሌ ፡ በተያዘበትና ፡ ወደ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በቀረበበት ፡ ቀን ፡ መካከል ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ በተደረገ ፡ የማያስፈልግ ፡ ማዘግየት ፡ የተገኘ ፡ የእምነት ፡ ቃል ፡ ማስረጃነቱ ፡ ተቀባይነት ፡ አያገኝም ።⁹ እንዲሁም ፡ በከፍለ ፡ ግዛት ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ (State Courts) የቀረበ ፡ ማንኛውም ፡ ተከሳሽ ፡ በማረፊያ ፡ ቤት ፡ ሳለ ፡ ጠበቃ ፡ እንዲኖረው ፡ ያለው ፡ መብት ፡ ሳይጠበቅለት ፡ የሰጠው ፡ የእምነት ፡ ቃል ፡ በማስረጃነት ፡ እንዳያገለግል ፡ የሚያደርግ ፡ ደንብ ፡ በፌዴራል ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ በመመሥረት ፡ ላይ ፡ ነው ።¹⁰ ፖሊሶች ፡ በምስጢርና ጊዜን ፡ በማራዘም ፡ ተጠርጣሪውን ፡ ለመመርመር ፡ ያላቸው ፡ ሥልጣን ፡ ለማስቃደት ፡ ተግባር ፡ ምቹ ፡ ስለማይሆን ፡ እነዚህ ፡ ሁለት ፡ ደንቦች ፡ ልክ ፡ እንደ ፡ እንግሊዙ ፡ ሕግ ፡ ይህን ፡ ሥልጣን ፡ በመንፈግ ፡ የፖሊስን ፡ የጭካኔ ፡ ተግባሮች ፡ ለመግታት ፡ ይሞክራሉ ።

በመጨረሻ ፡ እስቲ ፡ የሕንዱን ፡ ዘዴ ፡ እንመልከት ። በሕንድ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ መሠረት ፡¹¹ ፖሊሶች ፡ ተጠርጣሪውን ፡ እንደ ፡

8 “ስለ ፡ ፖሊስ ፡ አጠያያቅ ፡ የተለየ ፡ ጩብጥ” ፡ ክሪሚናል ፡ ሎው ፡ ሪቪው ፡ ፲፱፻፷፰ ፡ ገጽ ፡ ፪፻፵፰ ፡ ፪፻፶፯ ፡ በጠቅላላ ፡ ያነባል ።

9 ከሳሽ ፡ አጥኝው ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ ዩናይትድ ፡ ስቴትስ ፡ (ጠቅላይ ፡ ፍ/ቤት ፡ ዩ ፡ ስ ፡ ፲፱፻፵፰) ፡ ዩ ፡ ስ ፡ ሱፐርሪም ፡ ኮርት ፡ ሪፖርት ፡ (ሎውየርስ ፡ ኢዲሽን) ፡ ፕሬዩም ፡ ፳፫ ፡ ገጽ ፡ ፻፩ ፡ ከሳሽ ፡ ግሎር ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ ዩናይትድ ፡ ስቴትስ ፡ (ጠቅላይ ፡ ፍ/ቤት ፡ ዩ ፡ ስ ፡ ፲፱፻፶፯) ፡ ዩ ፡ ስ ፡ ሱፐርሪም ፡ ኮርት ፡ ሪፖርት ፡ (ሎውየርስ ፡ ኢዲሽን ፡ ፻፳፻) ፡ ፕሬዩም ፡ ፳ ፡ ገጽ ፡ ፳፱፻፳፱ ።

10 ከሳሽ ፡ ኢስቲዩ ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ ኢሊኖይስ ፡ (ጠቅላይ ፡ ፍ/ቤት ፡ ዩ ፡ ስ ፡ ፲፱፻፷፰) ፡ ዩ ፡ ስ ፡ ሱፐርሪም ፡ ኮርት ፡ ሪፖርት ፡ (ሎውየርስ ፡ ኢዲሽን) ፡ ፕሬዩም ፡ ፳፱ ፡ ገጽ ፡ ፲፯፻፶፰ ፡ ዋይ ፡ ካሚላር ፡ “የጠበቃ ፡ ማግኘት ፡ መብትና ፡ የ፲፱ኛው ፡ የሕግ ፡ መንግሥት ፡ ማሻሻያ ፡ ስለ ፡ ተከሳሽ ፡ ‘እጅግ ፡ በጣም ፡ ከፍተኛ ፡ መብት’ ፡ የተዳፈው ፡ ዲያሎግ” ፡ ዩ ፡ ኦፍ ፡ ሺካጎ ፡ ሎው ፡ ሪቪው ፡ ፕሬዩም ፡ ፱ ፡ (፲፱፻፷፪) ፡ ገጽ ፡ ፩ ።

11 ኢንዲያን ፡ ኮድ ፡ ኦፍ ፡ ክሪሚናል ፡ ፐርሲጀር ፡ ፳፱፻፶፮ ፡ (ሉክናው) ፡ ፲፱፻፷፪ ።

ፈለጉ፡ እንዲጠይቁት፡ ከመፈቀዱም፡ በላይ፡ ዝም፡ እንዲል፡ ላያስጠነቅቁት፡ ይችላሉ። ነገር፡ ግን፡ በጠቅላላው፡¹² በተጠርጣሪው፡ ለፖሊስ፡ ወይም፡ በማረፊያ፡ ቤት፡ በፖሊስ፡ ጥበቃ፡ ሥር፡ የተሰጠ፡ ማንኛውም፡ የእምነት፡ ቃል፡ በፍርድ፡ ጊዜ፡ በተከሳሹ፡ ላይ፡ በማስረጃነት፡ አይቀርብበትም። የእምነት፡ ቃሉ፡ በማስረጃነት፡ ተቀባይነት፡ የሚያገኘው፡ ከሳሹ፡ የእምነት፡ ቃሉን፡ በነፃ፡ ፈቃድ፡ መስጠቱንና፡ ቃሉን፡ ሳይሰጥ፡ ዝም፡ ለማለት፡ ያለውን፡ መብት፡ ማወቁን፡ በሚያረጋግጥ፡ ዳኛ፡ ፊት፡ ሲሰጥ፡ ነው። የዚህ፡ ደንብ፡ ጽንሰ፡ ሐሳብ፡ በእርግጥ፡ በነፃ፡ ፈቃድ፡ ተሰጥተዋል፡ የሚባሉት፡ የእምነት፡ ቃላት፡ በፍርድ፡ ቤት፡ ፊት፡ የተሰጡት፡ ሲሆኑ፤ ለፖሊስ፡ የተሰጡ፡ የእምነት፡ ቃላት፡ ግን፡ በማስገደድ፡ የተገኙ፡ ናቸው፡ ተብለው፡ መጠርጠራቸው፡ እንደማይቀር፡ ይገልጻል። የፖሊስን፡ ማስገደድ፡ ለማገድ፡ ሕንዶች፡ ከፖሊስ፡ ቃል፡ መቆበል፡ የሚገኘውን፡ ውጤት፡ እንደ፡ ማስረጃ፡ አይቀበሉትም።¹³

የኢትዮጵያው፡ ዘዴ፤ ቀኑ፡ ህጂ።

እላይ፡ በተጠቀሱት፡ ሦስት፡ ሥርዓተ፡ ሕጎች፡ ያለነፃ፡ ፈቃድ፡ የተገኙ፡ የእምነት፡ ቃላትን፡ እንደ፡ ማስረጃ፡ እንዳይቀርቡ፡ የሚከለክለው፡ ደንብ፡ ተገቢ፡ ያልሆኑ፡ የፖሊስ፡ የምርመራ፡ ዘዴዎችን፡ ለማገድ፡ በቂ፡ ነው፡ ተብሎ፡ አይታመንም። የወንጀለኛና፡ የፍትሕ፡ ብሔር፡ ቅጣቶችም፡ ቢሆኑ፡ ውጤታቸው፡ አጥጋቢ፡ ሆኖ፡ አልተገኘም።¹⁴ ይልቅስ፡ በየአንዳንዱ፡ አገር፡ እነዚህን፡ ዘዴዎች፡ በማገድ፡ በወንጀል፡ የተጠረጠረውን፡ ሰው፡ መብት፡ ፖሊሶች፡ እንዳይደፍሩበት፡ ለማድረግ፡ ተጨማሪ፡ ደንቦች፡ ተደንግገዋል። የኛ፡ ሥርዓትስ፡ እንዴት፡ ነው? የኢትዮጵያ፡ ሕግ፡ እነዚህን፡ ችግሮች፡ ለማጥፋት፡ የሚያስችሉ፡ መሣሪያዎችን፡ ይሰጣልን? እኔ፡ ቢያንስ፡ ቢያንስ፡ በከፊል፡ ይሰጣል፡ ብዬ፡ አምናለሁ።

የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ሥነ፡ ሥርዓት፡ ቀኑ፡ ህጂ፡ እንዲህ፡ ይላል፡—

ለፍርድ፡ ቤቱ፡ የሚነገሩትን፡ ቃላትና፡ የሚሰጡትን፡ የእምነት፡ ቃላት፡ የመመዘኛ፡ ሥልጣን፡

- 12 ከህንድ፡ የማስረጃ፡ ሕግ፡ (፲፰፻፸፪)፡ አንቀጽ፡ ፳፭፡ እና፡ ፳፮፡ አንድ፡ ተከሳሹ፡ በፖሊስ፡ ጣቢያ፡ የሚሰጠው፡ የእምነት፡ ቃል፡ በፍርድ፡ ቤት፡ እንደማስረጃ፡ እንዳይወሰድ፡ የሚያግደውን፡ ሕግ፡ ይጠቅሳሉ። ነገር፡ ግን፡ አንቀጽ፡ ፳፮፡ ልዩነት፡ ያደርጋል፡ ይኸውም፡ ለፖሊስ፡ የእምነት፡ ቃል፡ ከተሰጠ፡ በኋላ፡ የተገኙ፡ ነገሮች፡ (የሚጨበጡ፡ ማስረጃዎች)፡ ጠቃሚ፡ ክፍል፡ ክስ፡ በሚታይበት፡ ጊዜ፡ ሊቀርብ፡ ይችላል።
- 13 እላይ፡ በማመልከቻ፡ ፲፩፡ የተጠቀሰው፡ የተለየ፡ ነው። በአንቀጽ፡ ፳፮፡ ያለው፡ መንፈስ፡ እስካለ፡ ድረስ፡ ሕጎች፡ በፖሊሶች፡ ላይ፡ የማገድ፡ ውጤት፡ ያላቸው፡ መሆኑ፡ ያጠራጥራል። የተከሳሹ፡ የእምነት፡ ቃል፡ የገዳዩን፡ ፍሬ፡ ነገር፡ እንደማብራራቱ፡ መጠን፡ በዚህ፡ እምነት፡ ቃል፡ ላይ፡ በፍጹም፡ መመካት፡ የእምነት፡ ቃሉ፡ እንደማስረጃ፡ እንዳይቆጠር፡ ለሚሠነክሩት፡ ፖሊሶች፡ (መሠረታዊ፡ ክርክሮች)፡ መቃወሚያ፡ ይሆናል።
- 14 በብዙዎች፡ እገሮች፡ ውስጥ፡ ፖሊሶችን፡ በፍትሕ፡ ብሔርም፡ ሆነ፡ በወንጀል፡ ለመቅጣት፡ አስቸጋሪ፡ ከሆኑት፡ ምክንያቶች፡ ውስጥ፤ እውነቱን፡ ለማረጋገጥ፡ ያሉት፡ ችግሮች፡ በካሳ፡ የሚገኙ፡ ገንዘቦች፡ ማነስና፡ ፖሊሶችን፡ ለመቃረን፡ የሚደረገው፡ የዐቃቤ፡ ሕጉና፡ የዳኝነት፡ ባለሥልጣኖች፡ እምቢተኛነት፡ ናቸው። በተለይ፡ የመጨረሻው፡ ምክንያት፡ በኢትዮጵያ፡ ውስጥ፡ ዋጋ፡ ይፍረዋል፤ የመንግሥት፡ ዐቃቤ፡ ሕጎች፡ አብዛኛዎቹ፡ ፖሊሶች፡ ስለሆኑ፡ በራሳቸው፡ የሥራ፡ ባልደረቦቻቸው፡ ላይ፡ በደንብ፡ ይከራከሩ፡ እይመስልም። በተጨማሪ፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ቀኑ፡ ፱፻፲፮፡ “በአቤቱታ፡ የሚቀርብ፡ የወንጀል፡ ክስ”፡ አይደለም፤ ስለዚህ፡ የሕዝብ፡ ባለሥልጣኖቹ፡ በወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ሥነ፡ ሥርዓት፡ በቀኑ፡ ፱፱፡ መሠረት፡ ሳይሠሩ፡ ቢቀሩ፡ የተጎደው፡ ወገን፡ የግል፡ ክስ፡ የሚያቀርብበት፡ ምንም፡ መንገድ፡ የለም።

- (፩) የቀዳሚ ምርመራ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ወይም ፡ የወንጀሉ ፡ ክስ ፡ መሰማት ፡ ከመጀመሩ ፡ በፊት ፡ ማናቸውም ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ማንኛውንም ፡ የተሰጠውን ፡ ቃል ፡ ወይም ፡ የእምነት ፡ ቃላት ፡ ለመመዝገብ ፡ ይችላል ።
- (፪) ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ቃል ፡ ወይም ፡ የእምነት ፡ ቃል ፡ የሰጠውን ፡ ሰው ፡ ሳይጠይቅና ፡ በነፃ ፡ ፈቃዱ ፡ ቃሉን ፡ መስጠቱን ፡ ሳይረጋግጥ ፡ የተሰጠውን ፡ ቃል ፡ ወይም ፡ የእምነት ፡ ቃል ፡ መመዝገብ ፡ አይችልም ። ይኸውም ፡ በመዝገቡ ፡ ላይ ፡ መጻፍ ፡ አለበት ።
- (፫) ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ የተሰጠውን ፡ ቃል ፡ ወይም ፡ የእምነት ፡ ቃል ፡ ሳያንድል ፡ በሙሉ ፡ በጽሑፍ ፡ ይመዘግባል ፤ ጽሑፉም ፡ ቃል ፡ ወይም ፡ የእምነት ፡ ቃል ፡ ለሰጠው ፡ ሰው ፡ ከተነበበለት ፡ በኋላ ፡ ይፈርምበታል ፤ ቀኑንም ፡ ይጽፍበታል ፤ በተሰጠውም ፡ ቃል ፡ ላይ ፡ የፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ፕሬዚዳንት ፡ ይፈርምበታል ።
- (፬) ክሱን ፡ የሚመረምረው ፡ ወይም ፡ ክሱን ፡ የሚሰማው ፡ ሌላ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በሆነ ፡ ጊዜ ፡ ለዚህ ፡ ፍርድ ፡ ቤትና ፡ ለዐቃቤ ፡ ሕጉ ፡ የመዝገቡን ፡ ግልባጭ ፡ መላክ ፡ አለበት ።

የዚህ ፡ ቍጥር ፡ ዓላማ ፡ ምንድን ፡ ነው? ከሕንድ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ከክፍል ፡ ፻፳፬ ፡ 15 ጋር ፡ ያለው ፡ ትልቅ ፡ መመሳሰል ፡ ሲታይ ፡ የኢትዮጵያው ፡ ሕግ ፡ አርቃቂዎች ፡ በመጠኑ ፡ የሕንዱን ፡ ሥርዓት ፡ ሳይከተሉ ፡

15 ኢንዲያን ፡ ከራሚናል ፡ ፕሮሲጀር ፡ ኮድ ፡ እላይ ፡ በማመልከቻ ፡ ፲፩ ፡ ተጠቅሷል ። ቍጥር ፻፳፬ ፡ የተነገሩ ፡ (የተሰጡ) ፡ ቃላትንና ፡ የእምነት ፡ ቃላትን ፡ የመመዝገቢያ ፡ ሥልጣን ።

- (1) በዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ ወይም ፡ ለጊዜው ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ በዋለ ፡ ሕግ ፡ ወይም ፡ ከዚያ ፡ በኋላ ፡ በማንኛውም ፡ ጊዜ ፡ የምርመራው ፡ ወይም ፡ የክሱ ፡ መታየት ፡ ከመጀመሩ ፡ በፊት ፡ ፖሊስ ፡ ያልሆነ ፡ ማንኛውም ፡ ዋና ፡ ጻፍ ፡ (ፕሬዚዳንት ፡ ማጅስትሬት) ፡ ወይም ፡ ማናቸውም ፡ የ፩ኛና ፡ የ፪ኛን ፡ ክፍል ፡ ጻፎች ፡ በምርመራው ፡ ጊዜ ፡ የተሰጠውን ፡ ቃል ፡ ወይም ፡ የእምነት ፡ ቃል ፡ ሲመዘገቡ ፡ ይችላሉ ።
- (2) በርሱ ፡ ሐሳብ ፡ ለነገሩ ፡ ሁኔታ ፡ በጣም ፡ ተስማሚ ፡ ከመሰለው ፡ እንደዚህ ፡ ዓይነቶቹ ፡ ቃላት ፡ ከዚህ ፡ በኋላ ፡ እንደተመለከተው ፡ የማስረጃ ፡ አጻጻፍ ፡ ይመዘግባሉ ። በእንቅጽ ፡ ፻፳፬ ፡ በተሰጠው ፡ ሁኔታ ፡ መሠረት ፡ የእምነቶቹ ፡ ቃላት ፡ ይመዘገቡና ፡ ይፈረማሉ ፤ ከዚህ ፡ በኋላ ፡ የተሰጡት ፡ (የተነሩት) ፡ ቃላት ፡ ወይም ፡ የእምነት ፡ ቃላት ፡ ነገሩን ፡ ለሚመረምረው ፡ ወይም ፡ ክሱን ፡ ለሚመለከተው ፡ ጻፍ ፡ ይቀርባሉ ።
- (3) የእምነት ፡ ቃል ፡ ከመመዝገቡ ፡ በፊት ፡ ጻፍው ፡ ተከሳሹ ፡ ቃሉን ፡ ለመስጠት ፡ ግዴታ ፡ የሌለበት ፡ መሆኑንና ፡ የሚሰጠው ፡ የእምነት ፡ ቃል ፡ በርሱ ፡ ላይ ፡ እንደሚሰረጃ ፡ የሚወሰድበት ፡ መሆኑን ፡ መግለጽ ፡ አለበት ። ማንኛውም ፡ ጻፍ ፡ የእምነት ፡ ቃል ፡ ሰጭውን ፡ ሲጠይቅ ፡ በፈቃድ ፡ የነገረው ፡ ለመሆኑ ፡ ምክንያት ፡ ከሌለው ፡ ቃሉን ፡ አይመዘግብም ፤ ማንኛውንም ፡ የእምነት ፡ ቃል ፡ ሲመዘግብ ፡ በጽሑፍ ፡ ግርጌ ፡ እንደሚከተለው ፡ ማስታወሻ ፡ ይጽፋል ።

“ለ (ሰም) ፡ የእምነቱን ፡ ቃል ፡ ለመስጠት ፡ ግዴታ ፡ እንደሌለበትና ፡ የሚሰጠው ፡ የእምነት ፡ ቃል ፡ በርሱ ፡ ላይ ፡ እንደሚሰረጃ ፡ እንደሚወሰድበት ፡ ገልጫለታለሁ ፤ ይህ ፡ የእምነት ፡ ቃል ፡ በፈቃድ ፡ የተሰጠ ፡ መሆኑን ፡ አምናለሁ ፤ የእምነቱ ፡ ቃል ፡ እኔ ፡ ባለሁበትና ፡ በሰማሁት ፡ ተጽፎ ፡ ሲሰጭው ፡ ሰው ፡ ተነባላት ፡ ተከክለኛነቱን ፡ አምኗል ። ጽሑፍም ፡ የሰውቁውን ፡ ሙሉና ፡ እውነተኛ ፡ ቃል ፡ ይዟል ።”

(ፈርማ) ፡ እ. በ. ፤ ጻፍ ፡”

መግለጫ ፤ የእምነቱን ፡ ወይም ፡ የተሰጠውን ፡ ቃል ፡ የሚቀበለውና ፡ የሚመዘግበው ፡ ማጅስትሬት ፡ (ጻፍ) ፡ ነገሩን ፡ ለመስማት ፡ ሥልጣን ፡ ሊኖረው ፡ አስፈላጊ ፡ አይደለም ።

እንዳልቀሩ፣ አይጠረጠርም።¹⁶ በሕንድ፣ ሕግ፣ እንደተመለከትነው፣ ዳኛው፣ የእምነት፣ ቃላት፣ እንዲመዘግብ፣ ሥልጣን፣ የተሰጠበት፣ ምክንያት፣ በፍርድ፣ ጊዜ፣ እንደ፣ መረጃ፣ የሚቀርቡ፣ በዚህ፣ መሠረት፣ የተመዘገቡ፣ የእምነት፣ ቃላት፣ ብቻ፣ ስለሆኑ፣ ነው። እኔ፣ እንደማምነው፣ ፖሊሶች፣ ክስ፣ ሲሰማ፣ ሊያቀርቡ፣ የሚፈልጉዋቸውን፣ የእምነት፣ ቃላት፣ ሁሉ፣ ተመዘግበው፣ በቀጥታ፣ ጫፎ፣ መሠረት፣ በነፃ፣ ፈቃድ፣ መስጠታቸው፣ እንዲረጋገጥ፣ የወንጀለኛ፣ መቅጫ፣ ሕግ፣ ሥነ፣ ሥርዓታችን፣ አርቃቂዎች፣ ሐሳብ፣ ነበር። በዚህ፣ መሠረት፣ ያልተመዘገቡ፣ የእምነት፣ ቃላት፣ በሕንድ፣ እንደሚደረገው፣ በተከሳሾች፣ ላይ፣ በማስረጃነት፣ መቅረብ፣ የለባቸውም።

የአርቃቂዎቹ፣ ሐሳብ፣ ከላይ፣ እንደተጠቀሰው፣ ከሆነ፣ በሥነ፣ ሥርዓቱ፣ ሕግ፣ ውስጥ፣ በግልጽ፣ ያልተደነገገው፣ ለምን፣ ይሆን? ለዚህ፣ ቀጥተኛ፣ መልሱ፣ የመረጃ፣ አቀባበል፣ ደንብ፣ ተገቢ፣ ስፍራው፣ የወንጀለኛ፣ መቅጫ፣ ሕግ፣ ሥነ፣ ሥርዓት፣ ሳይሆን፣ የማስረጃ፣ ሕግ፣ (Evidence Code) መሆኑ፣ ነው። የማስረጃ፣ ሕግ፣ ሲወጣ፣ ልክ፣ የሕንድ፣ የማስረጃ፣ ሕግ፣ እንደሚያዘውና፣ በሌላም፣ አገር፣¹⁷ እንደሚደረገው፣ የእምነት፣ ቃል፣ በዳኛ፣ ፊት፣ ሳይመዘገብ፣ ሲቀር፣ የሚያስከትለው፣ ውጤት፣ ምን፣ እንደሚሆን፣ እንደሚገልጽ፣ አርቃቂዎቹ፣ ያለጥርጥር፣ አስበው፣ ነበር።

እርግጥ፣ ነው፣ የወንጀለኛ፣ መቅጫ፣ ሕግ፣ ሥነ፣ ሥርዓትና፣ የማስረጃ፣ ሕግ፣ በሕንድ፣ ጊዜ፣ ታውጀው፣ ያሁኑን፣ ችግር፣ ሊያስወግዱልን፣ ባለመቻላቸው፣ መጥፎ፣ አጋጣሚ፣ ነው። እውነት፣ ነው፣ የወንጀለኛ፣ መቅጫ፣ ሕግ፣ ሥነ፣ ሥርዓት፣ ከዚህ፣ በላይ፣ የጠቀስኩትን፣ የሕንድን፣ ዓይነት፣ ደንብ፣ መከተሉ፣ ያከራክራል። ለምሳሌ፣ የሚከተለውን፣ ክርክር፣¹⁸ እንመልከት፤ በወንጀለኛ፣ መቅጫ፣ ሕግ፣ ሥነ፣ ሥርዓት፣ በቀጥታ፣ ፳፯፣ ንዑስ፣ አንቀጽ፣ ፪፣¹⁹

16 ሌሎች፣ ብዙዎች፣ በኢትዮጵያ፣ ሕግ፣ ውስጥ፣ የሚገኙ፣ ቀጥሮች፣ በሚገርም፣ ሁኔታ፣ በሀንድ ሕግ፣ ውስጥ፣ ያሉትን፣ ቀጥሮች፣ ይመስላሉ። ለምሳሌ፣ በኢትዮጵያ፣ ሕግ፣ ቀ፣ ፱፣ ፱፣ ፻፳፯ና በሀንድ፣ ሕግ፣ ቀ፣ ፻፲፩፣ ፻፲፫፣ ፻፲፭፣ ፻፲፮፣ መካከል፣ ያለውን፣ ተመሳሳይነት፣ እንዳመጣጣቸውና፣ እንደ፣ ቅደም፣ ተከተላቸው፣ ይመለከታል።

በውነቱ፣ የቀ፣ ፱፣ እና፣ እንዲሁም፣ የሌሎቹ፣ የተጠቀሱት፣ አንቀጾች፣ ቀጥተኛ፣ ምንጭ፣ እንደሌሎቹ፣ የእንግሊዝ፣ ቅኝ፣ ሀገሮች፣ ሕግ፣ በሀንድ፣ ሕግ፣ ላይ፣ በተመሠረተው፣ የማለያ፣ የወንጀለኛ፣ መቅጫ፣ ሕግ፣ ሥነ፣ ሥርዓት ሳይሆን፣ አይቀርም። የኢትዮጵያ፣ ቀ፣ ፱፣ ፱፣ ፻፳፯፣ ፻፳፯ና፣ የማለያ፣ ሕግ፣ አንቀጽ፣ ፻፲፩፣ ፻፲፫፣ ፻፲፭፣ ፻፲፮፣ ፻፲፯፣ እንዳመጣጣቸውና፣ እንደ፣ ቅደም፣ ተከተላቸው፣ ያወዳድሯል። ስለየጋራ፣ ንብረት፣ ሀገሮች፣ የሕግ፣ “ቤተ ሰብ”፣ የተነጻጸረ፣ ሐሳብ፣ ለማግኘት፣ የተጠቀሱትን፣ አንቀጾች፣ ከሲንጋፖር፣ (አንቀጽ፣ ፻፩፣ ፻፳፯፣ ፻፳፯ና፣ ፱፣ ከሱዳን፣ (አንቀጽ፣ ፻፲፩፣ ፻፲፫፣ ፻፲፭፣ ፻፲፮፣ ፻፲፯፣ ፳፩)፣ ከሰሜናዊ፣ ናይጄርያ፣ (አንቀጽ፣ ፻፳፫፣ ፻፳፮፣ ፻፳፯ና፣ ፳፯)፣ የወንጀለኛ፣ መቅጫ፣ ሕግ፣ ሥነ፣ ሥርዓት፣ ጋር፣ ያወዳድሯል።

17 እላይ፣ ፲፮ኛውን፣ ማመልከቻ፣ ይመለከታል።

18 በዚህ፣ ጽሑፍ፣ ውስጥ፣ የሚገኙት፣ ብዙዎች፣ ሐሳቦች፣ በእንዳንዶቹ፣ ተግሪዎቹ፣ ክርክር፣ (ውይይት)፣ የተፈጠሩ፣ ናቸው።

19 በተለይ፣ “የሚሰጠው፣ ማናቸውም፣ ቃል፣ በማስረጃነት፣ የሚቀርብ፣ መሆኑን”፣ የሚለው፣ ሐረግ፣ = በተጨማሪ፣ እንደዚህ፣ ክርክር፣ ተደርጓል፤ ከቀ፣ ፳፯፣ ስለ፣ ተወሰዱት፣ “የተሰጡ፣ ቃላት”፣ የሚያመለክተው፣ ቀ፣ ፳፯፣ የሕክ፣ ረቂቅ፣ አዘጋጅዎቹ፣ ዐላማ፣ በቀ፣ ፳፯፣ መሠረት፣ የተመዘገቡ፣ የእምነት፣ ቃላት፣ ክስ፣ በሚሰግበት፣ ጊዜ፣ እንደ፣ ማስረጃ፣ እንዲቀርቡ፣ ለማድረግ፣ እንደ፣ ነበረ፣ ያሳያል። ነገር፣ ግን፣ “በተሰጡ፣ ቃል”፣ እና፣ “በእምነት፣ ቃል”፣ መካከል፣ ጉልቅ፣ ልዩነት፣ እለ፣ ልዩነታቸውም፣ የእምነት፣ ቃሉን፣ የሰጠው፣ ተከሳሽ፣ ቢወድም፣ ባይወድም፣ በውነቱ፣ ቃል፣ የሚወነጀልበት፣ ሲሆን፣ በሰጠው፣ ቃል፣ ግን፣ ላይወነጀልበት፣ ይችላል። የቀ፣ ፳፯ና፣ ፳፯፣ የእምነት፣ ቃል፣ ሳይጠቅሱ፣ መቅረት፣ ሁለቱ፣ ቀጥሮች፣ የእምነት፣ ቃል፣ ሳይኖራቸው፣ የተነገሩ፣ ቃላትን፣ ብቻ፣ ይዘዋል። የሚለውን፣ ሐሳብ፣ ያረጋግጣል። ለማለት፣ ይቻላል።

ያለው፡ የቃል፡ አጣጣል፡ ለፖሊስ፡ የተሰጡ፡ የእምነት፡ ቃላት፡ ክስ፡ ሲሰጣ፡ በመረጃነት፡ ተቀባይነት፡ ያላቸው፡ ስለሚያስመስል፡ ፖሊሶች፡ በቅጥር፡ ሷጅ፡ በተሰጠው፡ ሥነ፡ ሥርዓት፡ ላይጠቀሙ፡ ይችላሉ፡ የሚል፡ አከራካሪ፡ ሐሳብ፡ አለ። እኛሚ፡ ሐሳቦች፡ መኖራቸውን፡ በመገንዘብ፡ ከሁሉም፡ የተሻለው፡ መንገድ፡ የሕንድን፡ የማስረጃ፡ መቀበል፡ ደንብ፡ ወስዶ፡ በቅጥር፡ ሷጅ፡ መሠረት፡ ክስ፡ በሚሰማበት፡ ጊዜ፡ ለመረጃ፡ የሚቀርቡ፡ የእምነት፡ ቃላት፡ ሁሉ፡ በዳኛ፡ እንዲጣሩ፡ ማድረግ፡ ነው፡ ብዬ፡ አምናለሁ። ለዚህም፡ የሚከተሉት፡ ምክንያቶች፡ በእኔ፡ አስተያየት፡ አጥጋቢ፡ ናቸው።

(፩) ባሁኑ፡ ሥርዓተ፡ ሕግ፡²⁰ መሠረት፡ የእምነት፡ ቃላት፡ በነፃ፡ ፈቃድ፡ ስለ፡ መሰጠታቸው፡ ጉዳይ፡ የሚነሳው፡ ጭብጥ፡ ውሳኔ፡ በሚያገኘው፡ ክስ፡ በሚሰማበት፡ ጊዜ፡ ነው። ቅጥር፡ ሷጅ፡ በማንኛውም፡ ክስ፡ ላይ፡ ቢሠራበት፡ ኖሮ፡ የተባለው፡ ጭብጥ፡ ክስ፡ ከመሰማቱ፡ በፊት፡ ተወስኖ፡ የፍርድ፡ ቤቶችን፡²¹ ጊዜ፡ መባከን፡ ከማስቀረቱም፡ ሌላ፡ የዋናዎቹን፡ የነገሩን፡ ጭብጦች፡ መስማት፡ አያደናቅፍም፡ ነበር።

(፪) ባሁኑ፡ ሥርዓተ፡ ሕግ፡ መሠረት፡ ስለ፡ ነፃ፡ ፈቃድ፡ የሚነሳ፡ ጭብጥ፡ የሚወሰነው፡ ምርመራ፡ ከሚደረግበት፡ ጊዜ፡ በጣም፡ ቆይቶ፡ ነው። መገደድ፡ መኖር፡ አለመኖሩን፡ የሚያሳየው፡ መረጃ፡ በዚያን፡ ጊዜ፡ ጠፍቶ፡ ወይም፡ ተረስቶ፡ ይሆናል። ብዙ፡ ጊዜ፡ ፖሊሶች፡ እንደሚመለከቱት፡ ተከላሹ፡ የሰጠውን፡ የእምነት፡ ቃሉን፡ የሚያስተባብለው፡ ከእሥር፡ ቤት፡ ጓደኞቹ፡ ምክር፡ ካገኘ፡ በኋላ፡ ስለሆነ፡ ፍርድ፡ ቤቱ፡ እውነቱን፡ ለማወቅ፡ እጅግ፡ ያዳግተዋል። በማንኛውም፡ የክስ፡ ነገር፡ ሁሉ፡ ቅጥር፡ ሷጅ፡ አጥቅም፡ ላይ፡ ውሎ፡ ቢሆን፡ ኖሮ፡ የሚሰጠው፡ የእምነት፡ ቃል፡ ወዲያውኑ፡ ተከላሹ፡ ሐሳቡን፡ ለመለወጥ፡ ዕድል፡ አግኝቶ፡ ብዙ፡ ስቃይ፡ ደርሶብኝ፡ ነበር። የሚል፡ ታሪክ፡ ሳይፈጥር፡ ይመዘገብ፡ ነበር። ስለዚህ፡ በቅጥር፡ ሷጅ፡ መሠረት፡ ተረጋግጠው፡ በነጻ፡ ፈቃድ፡ የተሰጡ፡ የእምነት፡ ቃላት፡ ክስ፡ በሚሰማበት፡ ጊዜ፡ በማስረጃነት፡ ተቀባይነት፡ ከማግኘታቸውም፡ በላይ፡ ተገድጄ፡ ነበር። የሚሉ፡ ሐሰተኛ፡ ስሞታዎች፡ አይነሱም፡ ነበር።

(፫) ፖሊሶች፡ ቅጥር፡ ሷጅ፡ በማንኛውም፡ የክስ፡ ነገር፡ የማይጠቀሙበት፡ አጥጋቢ፡ ምክንያት፡ የለም። በወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ሥነ፡ ሥርዓት፡ መሠረት፡ ፖሊሶች፡ በማረፊያ፡ ቤት፡ የሚገኙትን፡ ሰዎች፡ ሁሉ፡ በተያዙ፡ በሷጅ፡ ሰዓት፡ ውስጥ፡ ወይም፡ ወድያው፡ እንደተያዙ፡ ሁኔታውና፡ ርቀቱ፡ እንደሚፈቅደው፡²² በተቻለ፡ ፍጥነት፡ በአቅራቢያ፡ ወደሚገኝ፡ ፍርድ፡ ቤት፡ እንዲቀርቡዋቸው፡ ሕግ፡ ያዳግተዋል። ተከላሹ፡ ለመጀመሪያ፡ ጊዜ፡ ፍርድ፡ ቤት፡ ከመቅረቡ፡ በፊት፡ የእምነት፡ ቃል፡ የሰጠ፡ እንደሆነ፡ በዚያን፡ ጊዜ፡ ዳኛው፡ እንዲመዘግበው፡ መጠየቅ፡ አያስችግርም። ዳኛው፡ ተከላሹ፡ በነፃ፡ ፈቃድ፡ ቃል፡ የሚሰጥ፡ መሆኑን፡ ካረጋገጠ፡ ባጭር፡

20 ባሁኑ፡ ጊዜ፡ ፖሊሶች፡ በቅጥር፡ ሷጅ፡ እንደማይጠቀሙና፡ ፍርድ፡ ቤቶችም፡ እንዲሠሩበት፡ የማይጠየቁባቸው፡ ግልጽ፡ ነው።

21 ባሁኑ፡ ጊዜ፡ አብዛኛዎቹ፡ የወንጀል፡ ክሶች፡ ሲሰሙ፡ ሦስት፡ ዳኞች፡ ተቀምጠው፡ ነገሩን፡ ያያሉ፤ ዳሩ፡ ግን፡ ቅጥር፡ ሷጅ፡ አንድ፡ ዳኛ፡ ብቻውን፡ ተቀምጦ፡ የእምነት፡ ቃል፡ እንዲመዘግብ፡ የሚያስችለው፡ ይመስላል።

22 ቅጥር፡ ሷጅ፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ሥነ፡ ሥርዓት።

ጊዜ፣ ውስጥ፣ ሊመዘገቡው፣ ይችላል ። ፖሊሶች፣ ይህን፣ ሥነ፣ ሥርዓት፣ ላለመከተል፣ የሚፈልጉበት፣ ሊታሰብ፣ የሚቻል፣ ምክንያት፣ የሚሰጠው፣ የእምነት፣ ቃል፣ በርግጥ፣ በነፃ፣ ፈቃድ፣ የማይሰጥ፣ ስለሚሆን፣ ነው ። እንደዚህ፣ ሲሆን፣ የእምነትን፣ ቃል፣ በመረጃነት፣ መቀበል፣ እንደማይገባ፣ ግልጽ፣ ነው ።

ተከላሹ፣ ለመጀመሪያ፣ ጊዜ፣ ፍርድ፣ ቤት፣ ከቀረበ፣ በኋላ፣ ነገር፣ ግን፣ ክስ፣ መስማት፣ ከመጀመሩ፣ በፊት፣ የእምነት፣ ቃል፣ የሰጠ፣ እንደሆነ፣ ተከላሹን፣ በቅርብ፣ ወዳለ፣ ፍርድ፣ ቤት፣ ለማምጣት፣ ያለው፣ ችግር፣ ቀላል፣ ይሆናል ። የተሰጠው፣ የእምነት፣ ቃል፣ በነፃ፣ ፈቃድ፣ የተሰጠ፣ መሆኑ፣ ወዲያውኑ፣ በፍርድ፣ ቤት፣ ባለሥልጣን፣ መረጋገጥም፣ በእርግጥ፣ በጣም፣ ጠቃሚ፣ ነው ።

ታዲያ፣ ምን፣ ማድረግ፣ ይቻል፣ ይሆን?

አላይ፣ የተዘረዘሩት፣ ምክንያቶች፣ አጥጋቢ፣ ከሆኑ፣ ምን፣ ማድረግ፣ ይቻል፣ ይሆን? የሚከተሉት፣ እርምጃዎች፣ ሊታሰቡላቸው፣ ይቻላል ፤

- (ገ) ለወደፊት፣ የሚወጣው፣ የማስረጃ፣ ሕግ፣ ፖሊሶች፣ በቅጥር፣ ህጅ፣ መሠረት፣ በዳኛ፣ ፊት፣ በማስመዘገብ፣ ለመጠቀም፣ ሲቻላቸው፣ ያላስመዘገቡት፣ የእምነት፣ ቃል፣ ማንኛውም፣ የወንጀል፣ ክስ፣ ሲሰማ፣ በመረጃነት፣ እንዳይቀርብ፣ ሊያዝ፣ ይቻላል ።

ነገር፣ ግን፣ የማስረጃ፣ ሕግ፣ እስኪወጣ፣ ድረስ፣ መጠበቅ፣ አስፈላጊ፣ አይደለም ። የወንጀለኛ፣ መቅጫ፣ ሕግ፣ ሥነ፣ ሥርዓትን፣ እና፣ በሕግ፣ መንግሥቱ፣ የተሰጡትን፣ የተገቢ፣ ሕጋዊ፣ ሥነ፣ ሥርዓት፣ ዋስትናና፣ ወንጀለኛነት፣ በፍርድ፣ እስኪረጋገጥ፣ ድረስ፣ ከወንጀል፣ ነጻ፣ ሆኖ፣ የመገመትን፣ መብት፣ ለማስከበር፣ ፍርድ፣ ቤቶቹ፣ ወዲያውኑ፣ እርምጃ፣ መውሰድ፣ አለባቸው ።

- (ገ) ጠቅላይ፣ ንጉሠ፣ ነገሥት፣ ፍርድ፣ ቤትና፣ ከፍተኛው፣ ፍርድ፣ ቤት፣ ከፍርድ፣ ሚኒስቴር፣ ጋር፣ በመተባበር፣ ባላቸው፣ የደንብ፣ ማውጣት፣ ሥልጣን፣ መሠረት፣ ²³ ከተወሰነ፣ ቀን፣ በኋላ፣ ፖሊሶች፣ ለማስመዘገብ፣ ሲቻላቸው፣ በቅጥር፣ ህጅ፣ መሠረት፣ ያላስመዘገቡትን፣ የቀረበላቸውን፣ የእምነት፣ ቃል፣ ማንኛውም፣ ክስ፣ ሰሚ፣ ፍርድ፣ ቤት፣ ለመረጃ፣ እንዳይቀበል፣ ግልጽ፣ አድርገው፣ ለማዘዝ፣ ይችላሉ ። እንዲሁም፣ ስለ፣ ቅጥር፣ ህጅ፣ ጥቅምና፣ ትርጉም፣ ለፍርድ፣ ቤቱ፣ አባሎች፣ ሁሉ፣ ምክር፣ ለመስጠትና፣ በዚህ፣ ቅጥር፣ መሠረት፣ ተግባራቸውን፣ እንዴት፣ እንዲፈጽሙ፣ ግልጽ፣ መምሪያ፣ ሊሰጣቸው፣ ይችላል ።

23 ቍ. ፪፣ ፲፱፻፴፱፣ ዓ. ም. ስለ፣ ዳኝነት፣ ሥራ፣ አካሄድ፣ ወጥኛ፣ ክፍል፣ ቆ. (ለ)፣ (+)፣ ነጋሪት፣ ጋዜጣ፣ ዓመት፣ ፩፣ ቍ. ፩፣ መሠረት፣ አፈ፣ ንጉሠና፣ የከፍተኛው፣ ፍ/ቤት፣ ፕረዚዳንት፣ በሚኒስትሩ፣ አጽዳቂነት፣ ለጠቅላይ፣ ፍ/ቤትና፣ እንዲሁም፣ ለከፍተኛና፣ ለነትተኛ፣ ፍርድ፣ ቤቶች፣ ሕጎች፣ ሊያወጡ፣ ይችላሉ ። ዲካራው፣ (ደራሲው)፣ ስለ፣ ወንጀል፣ ክሶች፣ ሁኔታ፣ የሕግ፣ ማውጣቱ፣ ሥልጣን፣ በወንጀለኛ፣ መቅጫ፣ ሕግ፣ ሥነ፣ ሥርዓት፣ ሆነ፣ ወይም፣ በሌላ፣ እንደ፣ ተሰረዘ፣ አያምንም ።

(፫) ፖሊሶች : ቍፕር : ሄጅ : በሚያዘው : ሥነ : ሥርዓት : መሠረት : ማንኛውም : የእምነት : ቃል : በሚሰጥበት : ጊዜ : የሚመሩበት : ጥብቅ : የሥራ : መመሪያ : ሊያወጡ : ይችላሉ ።

እላይ : የተመለከቱት : ማሻሻያዎች : እሥራ : ላይ : የዋሉ : እንደሆነ : ለሁለቱም : ወገኖች : ጠቃሚ : እንደሚሆን : ይታመናል ። ተከሳሹ : ፖሊሶች : ቃል : ለመቀበል : የሚጠቀሙባቸው : የጭካኔ : ሥራዎች : አይደርሱበትም ፤ ወይም : (ያንት : ያህል : አስከፊ : የሆነው) : የስቃይ : ፍርሃት : አያጋጥመውም ። ከወንጀል : ንጹሕ : የሆነው : ተጠርጣሪ : ተገቢ : ያልሆነ : ጉዳት : አይደርስበትም ። ፍርድ : ቤቶች : ክስ : በሚሰሙበት : ጊዜ : በነጻ : ፈቃድ : ተሰጥተዋል : ተብለው : ለመረጃ : ስለሚቀርቡ : የእምነት : ቃላት : ዛሬ : የሚደርስባቸውን : ያህል : አስቸጋሪ : ክርክር : ሳይገጥማቸው : ምንም : የሕሊና : ወቅሳ : ሳይደርስባቸው : ተከሳሾችን : በሰጡት : የእምነት : ቃል : መሠረት : ሊፈርዱባቸው : ይችላሉ : ነበር ። ፖሊሶችም : ዘወትር : ከሚወነጀሉበት : የጭካኔ : ተግባር : ነጻ : መሆናቸውን : ለማረጋገጥ : የተሻለ : ዕድል : አግኝተው : የሕዝብን : እምነትና : ተባባሪነት : ባተረፉ : ነበር ።

ሊነሱ : የሚችሉ : መቃወሚያዎች ፤ የተመዘገቡ : የእምነት : ቃላትን : ክስ : በሚሰማበት : ጊዜ : ስለ : ማስተባበል ።

ለቀረበው : ሐሳብ : ሁለት : መቃወሚያ : ሐሳቦች : ሊኖሩ : ይችላሉ ። የመጀመሪያው : ተከሳሾች : ክስ : በሚሰማበት : ጊዜ : ተገድደናል : የሚል : ጭብጥ : ሊያነሱ : ስለሚችሉና : ጉዳዩ : እንደገና : መታየት : ስለሚኖርበት : በቍፕር : ሄጅ : መሠረት : የሚደረገው : ምዝገባ : ፋይዳ : የለውም ። ይህም : ፍርድ : ቤቱ : በቍፕር : ሄጅ : መሠረት : የሚያደርገው : ምዝገባ : ጊዜ : ማጥፋት : ነው : ማለት : ነው ።

በቍፕር : ሄጅ : መሠረት : በዳኛ : ስለ : ተመዘገበ : የእምነት : ቃል : ክስ : በሚሰማበት : ጊዜ : የመገደድ : ጭብጥ : በሁለት : መንገድ : ሊነሣ : ይችላል ። ምንም : እንኳን : ዳኛው : ማንኛውንም : ዓይነት : የደረሰበትን : የማስገደድ : ሁኔታ : እንዲገልጽ : ሙሉ : ዕድል : እንደ : ተሰጠው : ቢያምን : ተከሳሹ : ፖሊሶች : ስለ : አስፈራሩኝ : ለፍርድ : ቤቱ : የእምነት : ቃሌን : የሰጠሁት : የግድ : ሆኖብኝ : ነው : ብሎ : ለመከራከር : ይችላል ። እንደዚህ : ያለ : ስምታ : በክስ : ሰሚው : ፍርድ : ቤት : ምንም : ተቀባይነት : እንዲያገኝ : አይገባውም : የሚል : አስተያየት : አለ ። የእምነት : ቃሉ : ቍፕር : ሄጅ : በሚያዘው : መሠረት : መመዘገቡ : ከተረጋገጠ : ተከሳሹ : ፍርድ : በሚሰማበት : ጊዜ : ስለ : መገደድ : ጭብጥ : እንዳይቀሰቅስ : መከልከል : አለበት ። እንዲያውም : ክስ : ሰሚው : ፍርድ : ቤት : በቍፕር : ሄጅ : መሠረት : የተደረገውን : (ነፃ : ፈቃድ : የሚያሳዩውን) : ምዝገባ : ልክ : የይግባኝ : ሰሚ : ፍርድ : ቤት : ከበታች : ፍርድ : ቤት : ያገኘውን : ፍሬ : ነገር : እንደሚቀበለው : አድርጎ : መመልከት : አለበት ። ይህም : ማለት : ፍሬ : ነገሩ : ከፍ : ባለ : ስህተት : ባለው : ዘዴ : የተገኘ : ካልሆነ : ወይም : ከተገኘው : ፍሬ : ነገር : መሠረት : በግልጽ : የተሳሳተ : ሕጋዊ : ውሳኔ : ካልተሰጠ : በቀር : ሕጋዊ : መሆን : እንዳለበት : ሁሉ : ምዝገባውም : ዋጋ : ያለው : መሆን : አለበት ።

ይህም : ፍርድ : ቤቱ : በቍፕር : ሄጅ : መሠረት : ሲመዘገብ : ተገቢውን : መንገድ : ያልተከተለ : እንደ : ሆነ : ክስ : ሲሰማ : ወደሚነሣው : ሁለተኛው : መቃወሚያ : ያደርስናል ። መገደድ : በሚኖርበት : ጊዜ : የበታች : ፍርድ : ቤቶች :

ማስገደድ፣ መኖሩን፣ ለማወቅ፣ እንዲችሉ፣ ለማድረግ፣ ስለ፣ ቀጥር፣ ሷጂ፣ ዓላማና፣ አሠራር፣ በቂ፣ ዝርዝር፣ መመሪያ፣ መሰጠት፣ አለባቸው፣ ከዚህም፣ በላይ፣ መዝጋቢው፣ ፍርድ፣ ቤት፣ የተመዘገቡት፣ ቃላት፣ በእርግጥ፣ በነፃ፣ ፈቃድ፣ መሰጠታቸውን፣ ለማረጋገጥ፣ አንዳንድ፣ የተወሰኑ፣ ነገሮችን፣ ማለትና፣ ማድረግ፣ እንዲገባው፣ ለማድረግ፣ የተባለው፣ ቀጥር፣ በጠቅላይ፣ ንጉሠ፣ ነገሥት፣ ፍርድ፣ ቤትና፣ ከፍተኛው፣ ፍርድ፣ ቤት፣ በሰፊው፣ መተርጉም፣ አለበት፣ ለምሳሌ፣ የበታች፣ ፍርድ፣ ቤቶች፣ እንደሚከተለው፣ እንዲታዘዙ፣ ያስፈልጋል፤

(፩) ተከሳሹ፣ በቀጥር፣ ጽጌ፣ መሠረት፣ በፖሊስ፣ ማስጠንቀቂያ፣ ተሰጥቶት፣ እንደ፣ ሆነ፣ መጠየቅና፣ አልተሰጠኝም፣ ያለ፣ እንደ፣ ሆነ፣ ነገሩ፣ በመዝገብ፣ ተይዞ፣ መዝጋቢውን፣ ፍርድ፣ ቤት፣ በነፃ፣ ፈቃድ፣ ቃል፣ ስለ፣ መስጠቱ፣ የሚነግረውን፣ ጥያቄ፣ ጠሰቅ፣ አድርጎ፣ እንዲመረምር፣ ማሳሰብ፣ አለበት፣ ያም፣ ሆነ፣ ይህ፣ ፍርድ፣ ቤቱ፣ ማንኛውም፣ ነገር፣ ከመመዘገቡ፣ በፊት፣ ምላሽ፣ ላለመስጠት፣ ያለውን፣ መብትና፣ ማናቸውም፣ የሚሰጠው፣ ቃል፣ ለመረጃ፣ ሊቀርብ፣ መቻሉን፣ ለተከሳሹ፣ ሊገልጽለት፣ ይገባዋል።

(፪) ተከሳሹ፣ ቃል፣ ቢሰጥም፣ ባይሰጥም፣ ወደ፣ ፖሊስ፣ ጥበቃ፣ ሥር፣ የማይመለስ፣ መሆኑን፣ ነገር፣ ግን፣ በቀጥር፣ ምጽና፣ ጅ፣ መሠረት፣ አንድም፣ ዋስ፣ ጠርቶ፣ እንደሚለቀቅ፣ ወይም፣ በእሥር፣ ቤት፣ እንደሚቆይ፣ በደንብ፣ ገልጾ፣ መንገር፣ አለበት።

(፫) ተከሳሹን፣ ከፖሊሶች፣ ማስፈራራት፣ የተሰፋ፣ ቃል፣ ወይም፣ ድለላ፣ ደርሶበት፣ እንደ፣ ሆነ፣ መጠየቅ።

(፬) ተከሳሹ፣ በፖሊስ፣ ጥበቃ፣ ሥር፣ ለምን፣ ያህል፣ ጊዜ፣ እንደቆየ፣ ተከሳሹንና፣ ጠባቂውን፣ ፖሊስ፣ በመጠየቅ፣ ማረጋገጥ፣ በቀጥር፣ ጽጌ፣²⁴ የታዘዘው፣ የአርባ፣ ስምንት፣ ሰዓት፣ ወሰን፣ ተጥሶ፣ እንደ፣ ሆነ፣ ፍርድ፣ ቤቱ፣ የተሰጠውን፣ ቃል፣ በነጻ፣ ፈቃድ፣ የሆነ፣ ነው፣ ብሎ፣ ሲቀበል፣²⁵ ብርቱ፣ ጥንቃቄ፣ ማድረግ፣ ይኖርበታል፤ የዘገየበትንም፣ ምክንያትና፣ ተከሳሹ፣ በማረፊያ፣ ቤት፣ ሳለ፣ ምን፣ እንደ፣ ተፈጸመ፣ በመዝገቡ፣ ላይ፣ ማስፈር፣ አለበት።

(፭) በአጠራጣሪ፣ ሁኔታዎች፣ ተከሳሹን፣ ጸሐፊ፣ ብቻ፣ ባለበት፣ ዝግ፣ ችሎት፣ ወይም፣ በግልጽ፣ ችሎት፣ ግን፣ የፖሊስ፣ መከታተያች፣ በሌሎች፣ መጠየቅ፣

24 በተሻሻለው፣ ሕገ፣ መንግሥት፣ እንቀጽ፣ ፻፩፣ ተፈቅዷል።
 25 የእስራቱ፣ ጊዜ፣ እንደተፈጸመ፣ ከፃፏ፣ ሰዓቶች፣ በኋላ፣ የተወሰደው፣ የእምነት፣ ቃል፣ በምንም፣ ወይነት፣ “ፈቃደኛነት”፣ የቀረበ፣ ቢሆን፣ ለማስረጃ፣ አንወስድም፣ በማለት፣ ፍርድ፣ ቤቶች፣ የአሜሪካኑን፣ መንገድ፣ (እላይ፣ ምጽና፣ ማመልከቻ፣ የሚያሳየውን፣ ጽሑፍ፣ ይመለከቷል)፣ ለመውረስ፣ ቢያስቡበት፣ መልካም፣ ነው።

በቀ፣ ጽጌ፣ መሠረት፣ ፖሊሶች፣ ተከሳሹን፣ በተጠቀሰው፣ የፃፏ፣ ሰዓት፣ ጊዜ፣ ውስጥ፣ (የተለመደ፣ የረፍት፣ ጊዜና፣ በየምግቦች፣ መካከል፣ ያለው፣ ጊዜ፣ ታስቦ፣ እንኳ)፣ ለመጠየቅ፣ ያላቸው፣ ሥልጣን፣ በምንም፣ ወይነት፣ ግልጽ፣ እንዳልሆነ፣ እዚህ፣ መጥቀስ፣ ተገቢ፣ ይመስላል። ቀ፣ ጽጌ፣ የእንግሊዝን፣ ሕግ፣ የያዘ፣ ነው፣ ተብሎ፣ ደህና፣ ትርጉም፣ ሲሰጠው፣ ይቻላል፤ ይኸውም፣ በማረፊያ፣ ቤት፣ ያለውን፣ ተከሳሽ፣ መታወቂያውንና፣ አድራሻውን፣ ከወሰዱ፣ በኋላ፣ ተከሳሽ፣ ስለ፣ ክሉ፣ ወይም፣ ስለ፣ ክሉ፣ አቤቱታ፣ ጥንቃቄ፣ ያለበት፣ ቃሉን፣ ለመስጠት፣ እንዲጋብዙት፣ ፖሊሶችን፣ ስለሚፈቅድላቸው፣ ነው፤ ነገር፣ ግን፣ እምቢ፣ ካለ፣ ተከሳሽ፣ መጠየቅ፣ የለበትም። ቢሆንም፣ የኢትዮጵያ፣ ፖሊሶች፣ በቂ፣ ላቦራቲር፣ መሣሪያና፣ የሠለጠነ፣ የሰው፣ ኃይል፣ ኖሯቸው፣ በሥነ፣ ፍጥረት፣ የምርመራ፣ ዘዴዎች፣ ላይ፣ እስኪደገፉ፣ ድረስ፣ ቀ፣ ጽጌ፣ ተከሳሹ፣ በኃይል፣ ሳይገደድ፣ የሚጠየቀውን፣ ምርመራ፣ ይከሰካል፣ ብሎ፣ መተርጉም፣ ጥሩ፣ አይመስልም።

አለበት = (ርግጥ፡ ነው፤ ይህን፡ የመሰሉ፡ ጥያቄዎች፡ ነፃ፡ ፈቃድን፡ ከሚመለከተው፡ ጭብጥ፡ ብቻ፡ የተያያዙ፡ መሆን፡ አለባቸው። ፍርድ፡ ቤቱ፡ የእምነት፡ ቃል፡ ለማግኘት፡ ብሎ፡ ተከሳሹን፡ መጠየቅ፡ የለበትም)።

የበታች፡ ፍርድ፡ ቤት፡ ጻኞች፡ እነዚህን፡ የመሰሉ፡ ሥነ፡ ሥርዓቶችን፡ እንዲከተሉና፡ የተወሰዱትን፡ እርምጃዎች፡ በጽሑፍ፡ እንዲያረጋግጡ፡ የተጠየቁ፡ እንደ፡ ሆነ፡ በጽሑፍ፡ የሚሰጡዋቸው፡ ቃላት፡ መኖር፡ ማንኛውም፡ ተከሳሽ፡ ክስ፡ ከመሰማቱ፡ በፊት፡ ስለሰጠው፡ የእምነት፡ ቃል፡ ሐሳቡን፡ ለመለወጥ፡ ያለው፡ ፍላጎት፡ ለመግታት፡ ያገለግላል። ርግጥ፡ ነው፡ እንዳንድ፡ ጊዜ፡ ተከሳሹ፡ ጭብጡን፡ ለተንኩል፡ ይቀሰቅሱ፡ ይሆናል። በሌላ፡ በኩል፡ ደግሞ፡ ተከሳሹ፡ በመዝጋቢው፡ ጻኛ፡ የተፈጸሙ፡ ስህተቶችን፡ ወይም፡ የማስፈራራት፡ ተግባር፡ በትክክል፡ ሊያመለክት፡ ይችላል። ይህን፡ በመሰሉ፡ ነገሮች፡ ሁሉ፡²⁶ ክስ፡ ሰሚው፡ ፍርድ፡ ቤት፡ በጭብጡ፡ ላይ፡ ውሳኔ፡ ሳይሰጥ፡ ለማምለጥ፡ አይችልም፤ ነገር፡ ግን፡ እንደዚህ፡ ያሉት፡ ክርክሮች፡ አሁን፡ ካሉት፡ ቅጥራቸው፡ ከማንሱም፡ በላይ፡ ውሳኔ፡ ለመስጠትም፡ በጣም፡ የቀለሉ፡ እንደሚሆኑ፡ ይታመናል። የኢትዮጵያ፡ የበታች፡ ፍርድ፡ ቤት፡ ሠራተኞች፡ ታማኝነት፡ አነስተኛ፡ ነው፡ ተብሎ፡ ከተገመተና፡ ከበላይ፡ በቂ፡ ቅጥጥርና፡ አመራር፡ ይደረጋል፡ ተብሎ፡ ከታሰበ፡ ቅጥር፡ ጭጃ፡ ለታሰበበት፡ ግብ፡ በተቃራኒ፡ ሁኔታ፡ በሥራ፡ ላይ፡ የማይውልበት፡ ምክንያት፡ የለም።

በጻኞቻችን ላይ ያለ እምነት።

ይህ፡ በዚህ፡ በቀረበው፡ ሐሳብ፡ ላይ፡ ሊነሣ፡ ወደሚችለው፡ የበታች፡ ፍርድ፡ ቤት፡ ጻኞች፡ ቅጥር፡ ጭጃን፡ በትክክል፡ በሥራ፡ ላይ፡ ለማዋል፡ ችሎታ፡ ወይም፡ በቂ፡ ትምህርት፡ የላቸውም፤ ወደሚለው፡ ሁለተኛ፡ ተቃራኒ፡ አስተያየት፡ ያደርሰናል። የበታች፡ ፍርድ፡ ቤቶች፡ ተፈላጊ፡ የሆነው፡ ግላዊ፡ አስተያየት፡ የመስጠት፡ ሥልጣን፡ በሥነ፡ ሥርዓት፡ ደንቦች፡ ለምን፡ እንደተነፈጋቸው፡ ለማስረጃት፡ ይኸው፡ ምክንያት፡ ሲነገር፡ ብዙ፡ ጊዜ፡ ይሰማል። ለምሳሌ፡ የበታች፡ ፍርድ፡ ቤት፡ ጻኞች፡ በቂ፡ ትምህርት፡ የላቸውም፡ በመባል፡ በከባድ፡ ወንጀል፡ የተከሰሱ፡ ሰዎች፡ ጥፋተኛ፡ አለመሆናቸው፡ ግልጽ፡ ቢሆንም፡ እንኳ፡ ከማረፊያ፡ ቤት፡ ለማስወጣት፡ ሥልጣን፡ አይሰጣቸውም፡ ይባላል።²⁷ በእው

26 በተጨማሪ የኋላ ሁከቶችን ለማስወገድ መዝጋቢው ፍርድ ቤት የተከበሩ የአካባቢው ሽማግሌዎች በሚገኙበት የክሱ አመዘጋገብ ሥነ ሥርዓት እንዲታይ በማድረግና ፍርድ ቤቱ ስለመሰደው ጥንቃቄ ሽማግሌዎቹን እንደ ምስክሮች እንዲፈረሙ በመጠየቅ ጥንቃቄ ሊወስድ ይችላል።

27 “የቀዳማዊ (የመጀመሪያው) ምርመራ ጻኞች በሙሉ ባልሠለጠኑበት በአውራጃው ፍርድ ቤት ይደረጋል ፤ እኔሁ ጻኞች ፖሊሶች ከባድ በሆነ የነፍስ ግዳይ ወይም የውግብድና ሥራ ጠርጥረው የያዘቸውን በቀላሉ “ሊጠፉ” የሚችሉ ሰዎች እንዲለቁ ሥልጣን እንዳይሰጣቸው ተወስኖ ነበር። ፒ ግራቨን “የአዲሱ የኢትዮጵያ የወንጀልኛ መቅጫ ሕግ ሥነ ሥርዓት” ሪቪዩዝድ፣ ፔናል ሱዊስ፣ ጅምር፣ ዓመት፣ ፲፱፻፷፫፣ ቍ ፳፩ (ትርጉም በስምረ፣ አብ፣ ሚካኤል፣ ፲፱፻፷፭)።

እም ግራቨን በደርሰታቸው ውስጥ ይኸ ፍልስፍና በጠቅላላ ሕጉን ለማርቀቅ ጠቃሚ መሣሪያ እንደነበረ ገልጸዋል።

“በእውነቱ በአስላጊው የጻኝነት ምርጫ ይጠቀማሉ ተብለው የማይታዩ ፍርድ ቤቶችን መንገድ ከመስጠት ይልቅ ክሱ ከመሰማቱ በፊት ወይም በሚሰማበት ጊዜ ወይም ከዚያ በኋላ የሕግ ባለሥልጣናችን ብይናቸውንና ተግባራቸውን የሚመሩ ዝርዝር ሁኔታዎችን በመስጠት የሕግ ረቂቅ አዘጋጃዎቹ ከጠቅላላ ሕጎች የሚገኙትን ጥቅሞች ግለፍ መረጡ።” እላይ ከተጠቀሰው መጽሐፍ ገጽ ፸፭ን ይመለከታል።

ነቱ፡ የሆነ፡ እንደሆነ፡ ግን፡ ይህ፡ በበታች፡ ፍርድ፡ ቤት፡ ዳኞች፡ ላይ፡ ያለው፡ አለመታመን፡ የሚያመጣው፡ ውጤት፡ ከወንጀል፡ ነፃ፡ በሆኑ፡ ተከላኾች፡ ላይ፡ ትልቅ፡ የፍትህ፡ መንገድን፡ መሆኑ፡ ጥርጥር፡ የለውም ። ሕግ፡ አስከባሪዎችና፡ ክስ፡ ሰሚ፡ ዳኞች፡ ብቻ፡ የተጠርጣሪዎችን፡ ጥፋተኛ፡ አለመሆን፡ ሊያውቁ፡ ይችላሉ። በሚል፡ ጽንሰ፡ ሐሳብ፡ ላይ፡ በተመሠረተ፡ ሕግ፡ ሥር፡ ለመልቀቅ፡ ሥልጣን፡ የተሰጠው፡ ሰው፡ ስለሌለ፡ ብቻ፡ እንድ፡ ተከላኸ፡ ግረፊያ፡ ቤት፡ ከገባ፡ በኋላ፡ ጥፋተኛ፡ እንዳልሆነ፡ በግልጽ፡ ቢታወቅ፡ እንኳን፡ ለረጅም፡ ጊዜ፡ በእሥር፡ ሊቆይ፡ ይችላል ። ፖሊሶች፡ 28 ሆኑ፡ ወይም፡ ተከላኾ፡ ወድያውኑ፡ እንደ፡ ተያዘ፡ የሚቀርብበት፡ ፍርድ፡ ቤት፡ 29 ወይም፡ ቀዳሚ፡ ምርመራ፡ አድራጊ፡ ፍርድ፡ ቤት፡ 30 ተከላኾን፡ ያላንዳች፡ ግዴታ፡ ለመልቀቅ፡ ሥልጣን፡ አልተሰጣቸውም ። 31 እንዲያውም፡ ክሱ፡ ከባድ፡ ከሆነ፡ ተከላኾን፡ በዋስ፡ እንኳን፡ ለመልቀቅ፡ ሥልጣን፡ የላቸውም ። 32 ነገር፡ ግን፡ አዲሶች፡ ሕጎችና፡ ሥነ፡ ሥርዓቶች፡ ከመውጣታቸው፡ በፊት፡ የኢትዮጵያ፡ የቦታች፡ ፍርድ፡ ቤቶች፡ ለብዙ፡ መቶ፡ ዓመታት፡ በአጥጋቢ፡ አኳኋን፡ የፍርድ፡ ተግባራቸውን፡ ሲያከናውኑ፡ ከቆዩ፡ እነዚህን፡ ነገሮች፡ ለመወሰን፡ ብቁ፡ አይደሉም፡ ግለት፡ እንዴት፡ እውነት፡ ለመሆን፡ እንደሚችል፡ ያጠራጥራል ። በእውነቱ፡ የእምነት፡ ቃል፡ በነጻ፡ ፈቃድ፡ ስለመስጠቱ፡ የሚነሳውን፡ ፍሬ፡ ነገር፡ የሚመለከተውን፡ ቀላል፡ ጭብጥ፡ መወሰን፡ በማንኛውም፡ ትጉህና፡ ጥንቁቅ፡ ዳኛ፡ ችሎታ፡ ሥር፡ ስለሆነ፡ ልዩ፡ ችሎታ፡ አይጠይቅም ። እንዲያውም፡ በቀጥታ፡ ሸጌ፡ መሠረት፡ የሚመዘገበው፡ ፍርድ፡ ቤት፡ የተሰጠውን፡ የእምነት፡ ቃል፡ አካባቢ፡ ሁኔታዎች፡ በጊዜውም፡ ሆነ፡ በቦታ፡ በቅርብ፡ ስለሚመለከት፡ በነጻ፡ ፈቃድ፡ የተሰጠ፡ መሆኑን፡ ለማረጋገጥ፡ ከብዙ፡ ወራት፡ በኋላ፡ ነገሩ፡ ከሚደርሰው፡ የበላይ፡ ክስ፡ ሰሚ፡ ፍርድ፡ ቤት፡ ይልቅ፡ የበለጠ፡ ዕድል፡ አለው ።

አስተዋጽኦ =

በኢትዮጵያ፡ ውስጥ፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ አፈጻጸም፡ ፍርዶች፡ ሁሉ፡ ተከላኾን፡ በማሰቃየት፡ በተገኙ፡ የእምነት፡ ቃላት፡ የተመሠረቱ፡ ናቸው። በሚል፡ ተደጋግሞ፡ በሚነገር፡ ነቀፋ፡ የተበከለ፡ ነው ። ለነዚህ፡ ስሞታዎች፡ ውሳኔ፡ ለመስጫና፡ እንዲነሡ፡ የሚያደርጉዋቸውን፡ ተግባሮች፡ ለማ

28 ቍ ጽፎ፡ ለፖሊሶች፡ ተከላኾን፡ በዋስ፡ ለጊዜው፡ ለመልቀቅ፡ ወይም፡ “እጅግ፡ በጣም፡ ቅርብ፡ ለሆነ፡ ፍርድ፡ ቤት”፡ ለግቅረብ፡ ምርጫ፡ ይሰጣቸዋል ። ምንም፡ እንኳ፡ “ወንጀል፡ የተሠራ፡ መሆኑ፡ ወይም፡ እንዲቀርብ፡ የተጠራው፡ ወይም፡ የተያዘው፡ ተከላኸ፡ አቤቱታ፡ የቀረበበትን፡ ወንጀል፡ መሥራቱ፡ የሚያጠራጥር፡ ቢሆን”፡ ከነጥቦች፡ መልቀቅ፡ አይፈቀድም ።

29 ቍ ጸዘ፡ ለፍርድ፡ ቤት፡ በግረፊያ፡ ቤት፡ በመከታተል፡ የግቆየትን፡ ወይም፡ በዋስ፡ የመልቀቅን፡ ምርጫ፡ ብቻ፡ ይሰጠዋል ። ተከላኾን፡ በሁኔታው፡ ወንጀለኛ፡ አይደለም፡ በግለት፡ ፍርድ፡ ቤቱ፡ እንደማይለቅ፡ የተሰወረ፡ አይደለም ።

30 ቍ ጸዘ፡ ፍርድ፡ ቤቱ፡ ነገሩ፡ በሚሰግበት፡ ጊዜ፡ ተከላኾን፡ እንዲያቀርቡው፡ ያላል ። ምንም፡ እንኳ፡ ስምምነት፡ ጊዜ፡ የተገኘው፡ የወንጀል፡ ግስረጃ፡ ተከላኾን፡ ለግስቀጣት፡ በቂ፡ መስሎ፡ ባይታይም፡ ፍርድ፡ ቤቱ፡ የመልቀቂያ፡ ሥልጣን፡ የለውም ። ነገር፡ ግን፡ የመጀመሪያው፡ የሕግ፡ ረቂቅ፡ ፍርድ፡ ቤቱ፡ እንዲለቅ፡ መብት፡ ሰጥቶታል ። እላይ፡ በማመልከቻ፡ ጽፎ፡ የተጠቀሰውን፡ ግራቨን፡ በገጽ፡ ሸጌ፡ ይመለከታል ።

31 ይህ፡ ጥቅም፡ የሌለው፡ አይደለም ። ግንኛውም፡ ተከላኸ፡ ለጊዜው፡ የዋስትና፡ ወረቀት፡ እስፈርጥ፡ በመለቀቅ፡ የሚገኘውን፡ ጥቅም፡ ይሠራበታል፡ ተብሎ፡ መታሰብ፡ የለበትም ። የኢትዮጵያ፡ የሰር፡ ቤቶች፡ አያሌ፡ ተያዘ፡ ሊያገኙ፡ ያልቻሉ፡ ሰዎችን፡ ይዟል ።

32 ቍ ጽፎ ።

ገድ ፡ የሚያገለግለው ፡ ያሁኑ ፡ ሥርዓት ፡ በቂ ፡ ስላልሆነ ፤ ጥርጣሬና ፡ አለመተማመን ፡ በብዛት ፡ ይገኛሉ ። የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ቊጥር ፡ ሷ፩ ፡ ብቻ ፡ ተቀባይነት ፡ ያላቸው ፡ የእምነት ፡ ቃላትን ፡ የመውሰጃ ፡ ዘዴ ፡ እንዲሆን ፡ ቢታሰብም ፡ ቅሉ ፡ ከሥራ ፡ ላይ ፡ አልዋለም ። ወደፊት ፡ የሚወጣው ፡ የማስረጃ ፡ ሕግ ፡ ከላይ ፡ በተሰጠው ፡ ማሳሰቢያ ፡ መሠረት ፡ ቊጥር ፡ ሷ፩ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ እንዲውል ፡ ቢያደርግ ፡ ለፖሊሶች ፡ ለፍርድ ፡ ቤቶችና ፡ ለሕዝብ ፡ በበለጠ ፡ ይጠቅማል ። እስከዚያ ፡ ግን ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ በቊጥር ፡ ሷ፩ ፡ መሠረት ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ በኩል ፡ በነፃ ፡ ፈቃድ ፡ መሆናቸው ፡ ተረጋግጠው ፡ የተመዘገቡትን ፡ የእምነት ፡ ቃላት ፡ ብቻ ፡ ለመቀበል ፡ አሁን ፡ ያላቸውን ፡ ሥልጣን ፡ ይጠቀሙበት ፡ ዘንድ ፡ ይገባል ።

33 ለምሳሌ ፤ በባሕላዊ ፡ ልምዶች ፡ መሠረት ፡ ተከላኸ ፡ በአካባቢው ፡ የታወቁና ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ እንዲያቀርቡ ፡ ለተያዥ ፡ አንድ ፡ የተከበረ ፡ ሰው ፡ ለማግኘት ፡ ከቻለ ፡ ምንም ፡ ወንጀሎቹ ፡ ከባድ ፡ ቢሆኑ ፡ ለጊዜው ፡ በተያዥ ፡ ይለቅቅ ፡ ነበር ። ምንም ፡ እንኳ ፡ ችሎታ ፡ የሌላቸው ፡ የገጠር ፡ መሪዎች ፡ ብደን ፡ ግን ፡ ይታመናል ፡ ግን ፡ አይታመንም ፡ በሚለው ፡ የተመሠረተ ፡ ቢሆን ፡ በውል ፡ የተለቀቀ ፡ ተከላኸ ፡ “የሚጠፋው” ፡ እምብዛም ፡ ነበር ።

የዚህ ፡ አስተያየት ፡ መግለጫ ፡ ዐላማ ፡ በአርእስቱ ፡ ስለ ፡ ተጠቀሰው ፡ ሕግ ፡ ማብራሪያ ፡ ለመስጠት ፡ ነው ። በዚህ ፡ ሕግ ፡ ሁሉ ፡ ውስጥ ፡ የሚነሱትን ፡ ሕጋዊ ፡ ችግሮች ፡ ሁሉ ፡ በሰፊው ፡ ለመተንተን ፡ አልታሰብም ። ስለዚህም ፡ መግለጫው ፡ ተጨማሪ ፡ ማስረጃዎችንና ፡ የፍርድ ፡ ጉዳዮችን ፡ ሐተታ ፡ አይጨምርም ።

ደራሲው ፡ በተለይ ፡ ከሕግ ፡ ፍኩልቲ ፡ ሚስተር ፡ ኤቫርት ፡ ንልድበርግን ፡ ይህን ፡ መግለጫ ፡ በማዘጋጀትና ፡ ስለ ፡ ሕግ ፡ (ከድ) ፡ ትርጉም ፡ የሚለውን ፡ ማስታወሻ ፡ በማክል ፡ የረዱትን ፡ ያመሰግናል ።